

Z

42

44

75

JAAKVERSLAG 1936

WIJKVERPLEGING MARDI SANTOSA

TE SOERABAIA
DJAGALAN 45, TEL. 3060

KANTOR GUBERNUR

JAWA TIMUR

2.11

36

DI PERPUSIP JATIM

MILIK PERPUKKAAN
KANTOR GUBERNUR KDH,
TK. I JAWA - TIMUR

717

JAARVERSLAG 1936

//

WIJK VERPLEGING MARDI SANTOSA

TE SOERABAJA
DJAGALAN 45, TEL. 3060

PERPUSTAKAAN KANTOR GUBERNUR K.D.H.
TK. I JAWA TIMUR

Distribusikan : 27-1-26
No. Pendaftaran : 5342/26
Notasi : 362.11/Wjk/1936

VERSLAG VAN DEN VOORZITTER.

HET JAAR 1936.

Kenmerkte zich het jaar 1935 als een jaar van „waarneming”, van „tijdelijke bezetting”, in 1936 kon velerlei van de oude toestand hersteld worden.

In het begin van het jaar keerde Zr. Schuurman van verlof terug en kon zij haar taak weer aanvaarden. Zr. Engelberts van het Zendingenziekenhuis „Soekoen” te Malang, die gedurende bijna 1 jaar de plaats van Zr. Schuurman had ingenomen en aan wie het Bestuur zeer veel dank verschuldigd is voor de uitstekende wijze waarop zij het werk in die tusschentijd geleid heeft, keerde naar Malang terug.

De medische leiding van het werk beruiste bij den Ind. arts Tjoa Sin Ho. In October 1936 kreeg deze een benoeming naar Nieuw-Guinea. Hij nam de benoeming aan en vroeg ontslag uit zijn werk in „Mardi-Santosa”. Dit ontslag werd hem op eervolle wijze verleend en zoo vertrok dr. Tjoa 15 November naar zijn nieuwe bestemming.

Gedurende zijn verlof in Nederland deed de voorzitter verschillende pogingen om een vrouwelijke arts te vinden, bereid om de geheele leiding van „Mardi-Santosa” op zich te nemen. Want in den loop der jaren was duidelijk gebleken dat het niet alleen bij wijkverplegings-werk kon blijven, maar dat daarnaast ook de behandeling van zieken steeds meer de aandacht ging vragen.

Het resultaat van de besprekingen was dat Mej. J. Kruyt, arts, bereid was naar Soerabaia te komen om zich aan „Mardi-Santosa” te verbinden. Mej. Kruyt studeerde te Utrecht en was daarna als assistente werkzaam in de kinderkliniek van Prof. van Lookeren Campagne te Groningen en in de Vroedvrouwenschool te Rotterdam. Zij is een kleindochter van den bekenden zendeling J. Kruyt van Modjowarno. Haar Moeder was de eerste vrouwelijke zendeling-arts in Oost-Java eveneens werkzaam te Modjowarno.

Het Bestuur achtte het raadzaam om, wanneer Mej. Kruyt in Indië aankwam, haar in de gelegenheid te stellen eerst wat praktische ervaring op te doen en haar niet terstond met leiding en de daaraan verbonden verantwoordelijkheid te belasten. In overleg met de zending-artsen in Oost-Java werd toen besloten, dat Mej. J. A. de Jonge, arts te Modjowarno met ingang van 1 December 1936 voor 4 maanden naar Soerabaia zou komen en Mej. Kruyt gedurende dien tijd in Modjowarno werkzaam zou zijn.

Het bestuur was erg dankbaar voor deze schikking, temeer waar Mej. de Jonge reeds veel practische ervaring heeft en bovendien de Javaansche taal goed beheerscht.

Zoo eindigde dus het verslagjaar met de volgende bezetting: Mej. A. de Jonge, die — zij het dan tijdelijk — de leiding der Wijkverpleging in handen had, Mej. Zr. M. Schuurman met 3 Javaansche vroedvrouwen en 12 Javaansche verpleegsters. Reeds was het Bestuur in bespreking over een derde Europeesche kracht, die speciaal belast zal worden met den „inwendigen dienst”, het huishouden, de linnenkamer enz. en die tevens de administratie zal voeren. In 1937 zal hierover de definitieve beslissing vallen.

Wat het Bestuur zelf aangaat: de beide met Europeesch verlof zijnde bestuursleden, Mej. M. de Bruijn Ouboter en Ds. S. A. van Hoogstraten, keerden in den loop van het jaar naar Soerabaia en daarmede in het Bestuur terug.

De waarnemende Voorzitter, Ds. H. A. C. Hilderling, trad als zoodanig af. Gaarne zij hem hier hartelijk dank betuigd voor het vele dat hij gedurende de waarneming voor de Wijkverpleging en hare verdere ontwikkeling heeft gedaan.

Einde 1936 was het Bestuur als volgt samengesteld:

Ds. S. A. van Hoogstraten	Voorzitter;
T. Schaper	Secretaris-Penningmeester;
Mej. M. de Bruijn Ouboter;	
Dr. J. G. Kopp;	
Dr. G. A. Rademaker.	

Getracht werd een tweede dame in ons Bestuur te krijgen. Een aanvankelijk geslaagde poging mislukte echter weer i. v. m. ziekte.

Zoowel Zr. Schuurman als de Voorzitter hadden beiden gelegenheid om gedurende hun verlof in Nederland in verschillende kringen over het werk van „Mardi-Santosa” te vertellen en er zodoende meer bekendheid aan te geven. De Voorzitter had enkele besprekingen met eenige hoofdbestuursleden van de vereeniging S. I. M. A. V. I. (Steun in Medische aangelegenheden voor Inheemschen), voorts mocht het hem gelukken een belangrijke gift te ontvangen van M. H. F. te Amsterdam voor het aanschaffen van een instrumentarium. Bij de aanschaf daarvan heeft de Voorzitter van Simavi, Dr. G. Roijer te Amsterdam, zijn bemiddeling verleend. Voor al deze hulp en belangstelling wil het Bestuur ook in dit Jaarverslag zijn welgemeenden dank betuigen.

Telkenmale heeft in het afgelopen jaar het Bestuur niet alleen de verzorging van het bestaande werk beziggehouden, maar ook kwam telkens de noodzakelijkheid tot verdere uitbreiding naar voren. Uit de sterke toeloop bleek wel hoezeer dit werk met name ook door de Javaansche bevolking op prijs wordt gesteld en hoe groot het

vertrouwen is, dat door haar aan „Mardi-Santosa” wordt geschonken. De cijfers, in dit Jaarverslag gepubliceerd, toonen dit duidelijk aan. Zal het echter tot een goede uitbreiding zoowel van het eigenlijke werk der *wijkverpleging* als ook van dat der *ziekenverpleging* kunnen komen, dan biedt de tegenwoordige behuizing (de derde sinds de oprichting van „Mardi-Santosa” in 1931) onvoldoende ruimte. Het Bestuur is er zich duidelijk van bewust dat naar een ruimer pand moet worden omgezien, waar de verschillende uitbreidingsmogelijkheden beter kunnen worden benut.

De kans is groot, dat in 1937 opnieuw zal worden verhuisd, waarbij voorop staat dat „Mardi-Santosa” in hetzelfde stadsgedeelte moet gevestigd blijven.

In een grootere ruimte zullen zoo de verschillende onderdeelen van het werk: de polikliniek, de verloskundige afdeling met de opname-kamers en de kinderafdeling beter kunnen worden verzorgd, terwijl er dan tevens de gelegenheid is dat de dokter en de zusters inwonend zijn.

Dit alles stelt het Bestuur ongetwijfeld voor vele moeilijke problemen, die opgelost moeten worden. Maar waar het geheele werk zich op zoo verheugende wijze uitbreidt, daar is het voor het Bestuur ook een vreugde om verder te werken en den juisten weg te zoeken om die uitbreiding in goede banen te leiden. Het gaat er hierbij niet in de eerste plaats om, om aan het einde van het jaar met zoo groot mogelijke getallen voor den dag te komen, maar wel om een medisch en hygienisch geheel verantwoord bedrijf te hebben, dat aan alle eischen kan voldoen.

Niet onvermeld mag blijven dat de beide Bestuursleden-doktoren, Dr. J. G. Kopp en Dr. G. A. Rademaker steeds bereid waren medische hulp te verlenen en daarmee de arbeid zeer daadwerkelijk hebben gesteund. Persoonlijk wil ik daarvoor mijn welgemeenden dank uitspreken.

Gaarne wil het Bestuur ook hier zijn hartelijken dank betuigen aan Zr. Schuurman, die na terugkomst van verlof met den inzet van haar geheele persoonlijkheid zich opnieuw aan haar taak heeft gegeven. Een taak, die zeer veel van haar uithoudingsvermogen vergt, waar zij bij dag en bij nacht klaar moet staan om hulp te verlenen, niet alleen in huis maar zoo dikwijls ook diep in de kampong. En tevens een woord van hartelijken dank aan den staf van Javaansche helpsters, vroedvrouwen en verpleegsters, die de Zuster in alles ter zijde staan en met haar dikwijls een zware dagtaak hebben te vervullen.

12 November 1936 werd in kleinen kring het eerste lustrum van „Mardi-Santosa” herdacht. Onwillekeurig kwam daarbij in de herinnering het eerste begin in de kampong Grogol Segaran, waar Zuster Schuurman met 2 Javaansche verpleegsters haar intrek nam.

Niet onvermeld mag blijven de belangrijke steun, die in 1936 de Stadsgemeente Soerabaia weder in de vorm van subsidie aan „Mardi-Santosa” heeft verleend. Het in dit jaar ontvangen bedrag is in overeenstemming met de richtlijnen die de Stadsgemeente t. a. v. subsidieverleening heeft getrokken. Een andere hulpverleening waren de beide giften van het A. S. I. B. die ook door den penningmeester in zijn verslag worden gememoreerd.

Een woord van hartelijken dank ook aan onze contribuanten die het mede mogelijk maken dat het werk van „Mardi-Santosa” zich verder uitbreidt. Helaas is het aantal der contribuanten zeer sterk teruggelopen — een bekend verschijnsel in Soerabaia met haar zoo sterk vlottende bevolking —; in 1937 moeten plannen beraamd worden om dit aantal weer op zijn oude hoogte terug te brengen.

Alles bijeen genomen mogen wij terugzien op een jaar, waarin „Mardi-Santosa” zich ondanks allerlei moeilijkheden en zorgen, gunstig ontwikkeld heeft en waarin het haar niet ontbroken heeft aan veel steun en veel hartelijke belangstelling.

S. A. VAN HOOGSTRATEN.

VERSLAG VAN DE DIRECTRICE.

Al is het aan den eenen kant wel een prettige opdracht om in dit nieuwe jaarverslag weer iets te mogen vertellen over den internen gang van zaken in het afgelopen jaar, aan den anderen kant is het vooral deze keer een niet zoo gemakkelijke taak, om de eenvoudige reden, dat er niet zooveel nieuws te vertellen valt. Feitelijk zou ik om U een juiste indruk te geven, kunnen volstaan met twee woorden, n. l. *alles groeide*. En wanneer men die beide woorden leest, afwisselend met de klemtoon op het eerste en het tweede woord, dan ligt daar het heele jaar met al zijn vreugde en zegen, met al zijn emoties en zorgen als een open boek voor U.

Alles groeide, d. w. z. dat al de afdelingen, al de vertakkingen van ons werk grooter werden. De polikliniek voor zieken en wondpatienten, het consulatatie-bureau voor aanstaande moeders, zoowel als voor zuigelingen, het aantal bevallingen buiten- zoowel als binnenshuis en de verpleging van al die moeders en baby's gedurende een week of langer, de opname voor zieke zuigelingen, de melkkeuken, waar twee maal per dag de voeding wordt klaargemaakt, zoowel voor de kleine patientjes binnen, als voor een onbeperkt aantal baby's buiten, die om een of andere reden de moedermelk geheel of gedeeltelijk moeten missen. Al deze afdelingen — en daarmee verleggen we de klemtoon — zij *groeiden*.

Groei beteekent voorspoed en daarom vreugde. Maar groei beteekent ook vermeerdering van zorgen. Het spreekwoord, dat zegt: kleine kinderen, kleine zorgen, groote kinderen, groote zorgen, kan ook op onze Wijkverpleging worden toegepast. En om bij het beeld te blijven: onze vroegere baby is een knaap geworden. Zijn babykleertjes zijn hem te klein geworden. Terwijl men vroeger genoeg had aan een klein lapje om een hansopje voor hem te maken, daar moet men nu naar de kleermaker gaan, om hem een pak te laten aanmeten.

Wie zou zich niet verheugen over dit feit? Maar o, de zorgen, die dit meebrengt! In de maand Aug. 1934 vierden we de blijde intocht in dit, ons derde, huis. Het was op de groei berekend en we dachten hier voorloopig te kunnen blijven. Nu, na 2½ jaar, wordt het plaatsgebrek al weer nijpend. Alle ruimten zijn tot het uiterste uitgebuit. Nooit vergeeft ik een nacht in Augustus, toen alle bedden bezet waren en er in den loop van den nacht successievelijk nog 4 aanstaande kraamvrouwen binnenstapten. Natuurlijk weet men altijd nog wel raad te schaffen, maar wat toen nog een uitzondering was wordt nu hoe langer hoe meer regel.

En dit betreft alleen nog slechts het tekort aan plaats. Maar dan zijn er nog de problemen van het tekort aan personeel, de eischen, die de wasch en linnenkast beginnen te stellen, en, last not least, het probleem van de financiën.

Ja, groei beteekent vreugde en zegen, maar ook zorgen en problemen, die om oplossing roepen.

Maar dit mag het laatste woord niet zijn. Wij, d.w.z. ons Bestuur met onzen enthousiasten Voorzitter voorop, onze nieuwe vrouwelijke arts, die wij met zooveel vreugde hebben ingehaald, ondergeteekende en het geheele Javaansche personeel, wij willen moedig voorwaarts gaan, in het vaste geloof, dat dit niet ons, maar Gods werk is, dat wij slechts hebben te volvoeren, en dat Hij de weg voor ons ook verder zal effenen, zooals Hij dit tot nu toe steeds gedaan heeft.

M. SCHURMAN.

DISPERPUSIP JATIM

DE POLIKLINIEKEN.

De Poliklinieken en consultatiebureaux zijn geopend:

Voor zieken en wondpatienten: dagelijks van 8 — 12 v. m.
(uitsluitend vrouwen en kinderen)

Voor zwangerenonderzoek : Maandag }
Woensdag } 4 — 6 n. m.
Zaterdag }

Voor gezonde zuigelingen : Dinsdag }
Donderdag } 4 — 6 n. m.

AANTAL POLIKLINISCH BEHANDELDEN IN 1936.

	Jan.	Febr.	Mrt.	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	Totaal
Zieken en wondpat.	833	725	682	674	733	691	826	722	735	751	694	854	8920
Zwangerenonderzoek	275	290	249	231	276	285	269	315	275	277	321	287	3350
Gezonde zuigelingen	243	271	271	265	293	338	374	349	361	320	317	237	3639

Totaal aantal consulten 15909

Waarvan nieuwe patienten 4377

Gemiddeld aantal cons. p. dag 44

KRAAM- EN ZUIGELINGENKLINIEK.

Aantal opgenomen pat.   Aantal verpleegdagen:

Kraamvrouwen	324	} 3177
Om andere reden opgenomen vrouwen	47	
In de kliniek geboren zuigelingen	326	 2909
Zieke zuigelingen	126	 6202
Totaal	823	12288
(1935)	(770)	(10777)
Gemiddelde dagsterkte 34 pat.		

BUITENWERK:

Aantal Partus, in de kampong verricht 593

Aantal huisbezoeken 7151 (Bezoeken aan andere zie-
ken en controlebezoeken
inbegrepen).

BALANS PER 1 JANUARI 1937.

Debet		Credit	
Kas	f 606 19	Uitbreidingsfonds	f 4400 —
Gemeente Spaarbank	5125 32	Verloffonds	600 —
Waarborgsommen	92 30	Zusterfonds	700 —
Te vorderen rente	39 51	Huishuur	125 —
Inventaris	1000 —	Salaris Directrice	175 —
Auto	200 —	„ Geneesheer	175 —
Kapitaalrekening (negatief)	1705 94	Residentie Apotheek	1794 26
		Zendingsziekenhuis (Modjowarno) „	800 —
	f 8769 26		f 8769 26

EXPLOITATIEREKENING OVER 1936.

Verlies		Winst	
Huisvesting	f 2648 49	Baten uit het werk :	
Huishouding	1826 —	Verpleging	f 93 10
Bedienend personeel	918 99	Baby opname	594 90
Verplegend „	2295 17	Consultatiebureau	554 65
Geneesmiddelen en melk	3338 72	Polikliniek	2279 24
Exploitatie auto	902 52	Bevallingen	8800 20
Transport	256 28	Uitzendbureau	694 65
Administratiekosten	478 04	Gouvts. bevallingen	2000 50
Salaris Geneesheer	2063 —	Giften	512 65
„ Directrice	2116 —	Contributies	1251 95
Inventaris	1191 85	Subsidie 1936 gemeente Soerabaia „	3759 57
Onderhoud	72 37	Te min geraamde idem 1935 „	330 —
Diversen	114 99	Rente	395 1
Uitbreidingsfonds	2500 —	Saldo verlies	4 —
Verloffonds	192 50		
	f 20914 92		f 20914 92

De Penningmeester:
T. SCHAPER.

VERSLAG VAN DEN PENNINGMEESTER.

Nevenstaande cijfers van Balans en Exploitatierkening wijzen uit, dat de finantiele toestand van onze wijkverpleging bij het begin van het loopende jaar gezond is. Dit is v.n. een gevolg van de verhoogde subsidie van de Stads Gemeente Soerabaia, waarvoor op deze plaats een woord van grooten dank moge worden uitgesproken.

Een korte beschouwing over de voornaamste posten volge hier: Het „S. I. M. A. V. I.” fonds is van de balans verdwenen; f 200.— daarvan werd — gelijk vorige jaren — gebruikt voor afschrijving van de auto, terwijl het resteerende bedrag (f 1900.—) werd omgezet in een „Uitbreidingsfonds. Dit naar aanleiding van het feit, dat de capaciteit van ons tegenwoordig gebouw te klein wordt, waardoor verhuizing naar een grooter pand noodzakelijk is. Dit brengt uiteraard veel onkosten met zich mede. Ten einde voor dit doel een zoo stevig mogelijke finantiele basis te vormen hebben wij het „Uitbreidingsfonds” aangevuld met f 2500.—, alzoo tot een totaal van f 4400.—

Het is ons nog niet mogen gelukken, een 2e Europeesche zuster aan de Wijkverpleging te verbinden, zoodat het „Zusterfonds” niet aangesproken is. Het renteloos voorschot van „Modjowarno” is bij de opstelling van dit verslag geheel afgelost.

Enkele posten van de Exploitatierkening 1936 toonen een belangrijk verschil met de overeenkomstige over 1935. Zoo zijn de uitgaven voor „Verplegend personeel” meer dan f 1000.— lager geworden, hetgeen zijn oorzaak vindt in het vertrek van Zr. Nieboer, medio Augustus 1935.

Zooals reeds aangekondigd in het vorig verslag, is het salaris van den dokter verhoogd.

De post „Babyzorg” van vorige jaren is thans gesplitst in de posten „Baby-opname” en in „Consultatiebureau”.

De inkomsten van de polikliniek zijn beduidend gestegen, o. m. door een verscherpte contrôle op de finantiele draagkracht van de patienten. Door de zeer drukke werkzaamheden van de Directrice en van het Verplegend personeel is het niet mogelijk, voldoende zorg te besteden aan de tijdroovende organisatie van het uitzendbureau, zoodat de baten van dit gedeelte van onzen arbeid tot de helft verminderd zijn.

Met zeer veel dank maken wij hier melding van de steun van het „ASIB”; wij mochten tweemaal een gift ontvangen tot een totaal bedrag van f 450.—

Niet minder erkentelijk zijn wij voor de schenking van een som van f 1000.— van M. H. F. te Amsterdam, voor welk geld door ons instrumenten zijn aangeschaft.

De bezorgdheid over de daling der contributies, in het vorig verslag tot uiting gebracht, is niet overdreven geweest. Men vergelijke slechts de uitkomsten over de beide voorafgaande jaren.

Soerabaia, Februari 1936.

De Penningmeester,
SCHAPER.

LIJST VAN CONTRIBUANTEN
(toestand op 1 Maart 1937).

Mevr. J. M. Augustijn	Moeljono
Alimoertolo	R. A. A. Nitiadiningrat
Mevr. W. L. Buurman van Vreden	Dr. E. Nowak.
C. Bruidegom	Dr. J. F. Ort
Mevr. F. L. Brinkman	Mevr. Offerhaus-Wentholt
V. Droop	Oetoro
Th. A. Dyrbye Jr.	Mej. M. de Bruijn Ouboter
Djojosoebroto	Perh. Dharmo Oesodo
Djani	Mr. H. M. Planten
Jhr. Mr. G. Witsen Elias	Mr. V. W. Ch. Ploegman
Mevr. Elderhorst	Prawiro
M. Erman.	L. Rommelaar
Zr. Fopma	Dr. G. A. Rademaker
Mr. A. van Gennep	Mevr. Ir. G. H. Rietveld
Mevr. H. Heuterman	Mevr. Dr. M. Sjaaf
Mevr. Ir. G. Hulshoff	R. M. H. Soejono
Mevr. C. W. Heringa	Soerabaiasche Apotheek
Mevr. Dr. J. Harkink	M. Soetjahjo
Ds. S. A. van Hoogstraten	Mevr. M. Salih
N. V. Isamij	J. C. Schreuder
Iskandar	Suikersyndicaat
G. J. Jansen	Soenandar
C. Jansen	H. Schaper
Dr. J. G. Kopp	T. Schaper
J. M. Klinkhamer	Mej. Th. Steller
Koestoer	Mej. A. Tänzer
Zr. Karreman	R. J. W. Vermeulen
Mevr. A. J. Leland	A. van Velsen
Mevr. dr. W. P. J. Lagro	Mej. C. Wilderink
Moh. Saleh Mangoendihardjo	Mr. H. Zeijdner
Mevr. Ir. H. C. van Meerten	